

Це сталося давно. Хлопчаків, які восени вперше підуть до школи, ще не було на світі, а інженер Ілля Петрович Коваль був просто Ільком. Тоді він не знав, що колись за його проектами будуватимуть високі будинки у нових містах.

...Була весна, сніг танув, дороги спливали брудними потоками, розмита глина чіплялась до ніг, і коли ховали у братській могилі загиблих у бою солдатів, люди стирали з обличчя сльози і їдкі краплі березневого дощу.

В очах людей, десь у глибині зіниць, зоріла радість: визволення! Бонни дивились на свої руки і згадували, що вміють не тільки висаджувати в повітря мости, палити зерноскховища, копати землянки і могили. Люди прагнули мирної, нехай і буденної, та світлої праці. Вони хотіли склити вікна, закладати фундаменти нових домівок і садити яблуні.

Та ще здригалася земля від дальніх вибухів, і точились бої, і радість мішалася з тривогою за синів, що гнали геть ворога, і з ненавистю до фашистів. Однак перемагала радість.

Стояв над могилою Ілько, взутий у великі чоботи, подерті та позв'язувані мотузками, зодягнений у стару бабусину свитину. Ілько не плакав, тільки сухими, аж гарячими, очима дивився, як віддавали воїни останню шану загиблим товаришам. І думав, що десь стояв інший хлопчик над могилою його, Ількового, батька.

І все-таки перемагала радість.

Увечері в напівзруйнованому клубі збили нашвидкуруч підмости. Чорновусий Петро у солдатській гімнастсьорці з низкою медалей на грудях співав про найкращу дівчину в світі — Наталку Полтавку. А Наталка — молоденька, у кирзових чоботях і в спідниці, позиченій у когось із сільських дівчат, здавалася справді найкращою і найвеселішою.

Ілько сказав тоді Горошинці:

— А завтра починається школа.

Дівчинка не повірила:

— Всі знають, що школа починається восени. Тепер весна. І нема ні школи, ні вчительки.

Ілько не поступався:

— Завтра почнеться школа. Я напевно знаю, бо я чув.

Школа справді "почалась". У великій просторій хаті, де жила тільки стара Ярина — четверо синів її воювали на фронті,— поставили знесені звідусіль столи, лави, табуретки. Дітлахи сиділи всі разом: і старші, і малюки. Вчителька була лише одна на всіх. Вона закінчила дев'ять класів перед війною.

Вона не знала ще, як їх учитиме — голодних, напіводягнених і мудрих, як діди, дітей. Вона думала довго і дала їм завдання.

— Напишіть на завтра про все, що побачите сьогодні ввечері. Пригляньтесь, поміркуйте і напишіть.

— Я не вмію писати. Я тільки читаю,— сказала Горошинка, підвівшись. Дівчинку ледь видно було з-за столу, тільки світле волосся ясніло, ніби уламок сонця надвечір.

— Тоді ти просто розповіси,— сказала вчителька.— Всі, хто не вміє писати, будуть розповідати.

І другого дня Горошинку запитали:

— Що ж ти бачила, Наталю?

— Я бачила велике місто, де в усіх будинках були скляні стіни.

Ніхто не засміявся. Усі повірили в будинки із скляними стінами. І Ілько повірив.

— І ще ти що бачила, Горошинко?

— Велику чорнильницю, в якій ніколи не кінчається чорнило. Я бачила багато чистого паперу, червоні черешні, мого тата і... великі оранжеві зірки.

Ніхто не засміявся. Ні в кого не було справжньої чорнильниці. Чорнило зробили з двох хімічних олівців, блідо-лілове, писали на обкладинках зошитів, списаних ще до війни старшими. Черешні не зацвітуть — скрізь стояли чорні обгорілі стовбури. Тато Горошинки давно не писав листів.

Зате оранжевих зірок було скільки завгодно. їх вистачало на всіх — по сотні, по мільйону. їх можна було набирати в жмені, як колись набирали черешні, насипати повні кошики. Треба було лише повірити в них, як у будинки із скляними стінами. І Ілько повірив.

А потім вони пішли у поле. Йшли дорогою вгору, вниз, угору... Зійдеш угору, оглянешся на село — і видно великий димар цукроварні. А спустишся в діл — і нема ні села, ні димаря.

— Пошукаємо в полі зеленої трави, принесемо на братську могилу,— сказала Горошинка.

Поле було довге, вітер гострий і холодний, хоч уже кінчався березень. З чорної землі витикалися слабкі голочки зеленої трави.

— Ілька, глянь, он там квіти!

— Нема там нічого,— сказав Ілько, пильно глянувши в той бік, куди показувала дівчинка.

— А я бачу, я бачу! — радісно гукнула Горошинка і побігла вперед.

Страшний вибух міни вирвав землю з-під Ількових ніг. Хлопчик упав — і вже не було ні Горошинки, ні квітів, по які вона побігла.

Та Ілько назавжди запам'ятав будинки з скляними стінами і оранжеві, соковиті зорі, в які вірила Горошинка.